

21 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROCESÓW ROZWOJOWYCH GMIN

Załącznik 4

21.1 Tło i uwarunkowania

Transformacja ustrojowa oraz dalsze zmiany w zakresie finansowego usytuowania podstawowych jednostek administracyjnych narzucają nowe systemy zasilania procesów rozwojowych w gminach.

Stając się rzeczywistym gospodarzem, każda gmina samodzielnie kształtuje swój wizerunek gospodarczy. Widoczny jest on zwłaszcza przez pryzmat intensywności i różnorodności inwestycji strategicznych, istotnych dla realizacji rozwojowych celów na obszarze gminy.

Szansę rozwojową gminy zwiększa przede wszystkim rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, ochrona środowiska naturalnego, zwalczanie bezrobocia oraz umiejętne wykorzystanie walorów i uwarunkowań lokalnych. Każdą gminę cechuje odrębna specyfika, w tym lokalizacja i walory przyrodnicze, charakter gospodarczy, ludność i czynniki migracyjne oraz inicjatywy lokalne. Od działań Zarządów gmin zależy wykorzystanie warunków i inwencji środowiskowych oraz ich wspieranie w zakresie instytucjonalnym i rozwojowym.

Zadania gminy odnoszą się najczęściej do utrwalania i poprawy warunków funkcjonowania dotychczasowych kierunków i form działalności. Gminy powinny zatem inicjować powstawanie nowych kierunków gospodarczych, wynikających z potrzeb ogólnych i tendencji rozwojowych. Należy je jednak zidentyfikować oraz sformułować cele i zadania gmin, a przede wszystkim określić zakres i poziom inwestycji wspierających rozwój i funkcjonowanie nowych przedsięwzięć.

Zarządy Gmin powinny zatem dążyć do sporządzenia planów strategicznego rozwoju, uwzględniających potrzeby i uwarunkowania lokalne. Umożliwiają formułowanie zadań priorytetowych oraz pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych, stosownie do zakresu zadań i źródeł finansowania. W ogólnym ujęciu zadania gmin realizowane są w zasadzie z dochodów własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz ze środków pozyskiwanych z innych źródeł finansowania, których pozyskanie zależy od inwencji i operatywności zarządów gmin.

Celem opracowania jest wskazanie źródeł oraz warunków pozyskiwania dodatkowych środków finansowych na realizację szeroko rozumianych inwestycji prorozwojowych na obszarze gminy.

21.2 Bariery i czynniki rozwojowe gmin

Tempo przemian społeczno – gospodarczych w procesie rozwoju inwestycyjnego zależy głównie od źródeł i skali dochodów ogółem generowanych przez gminy.

Znakomita część środków pozyskiwanych poprzez gminy w ramach dochodów własnych oraz dotacji i subwencji ogólnych przeznaczona jest na wydatki podstawowe oraz na tzw. instytucjonalne wsparcie rolnictwa i wsi. Tylko nieznaczny odsetek tych środków przeznacza się na cele rozwojowe:

Dla finansowania potrzeb rozwojowych, zwłaszcza w określonych dziedzinach społecznych i gospodarczych konieczne jest pozyskiwanie dodatkowych środków z dostępnych źródeł finansowania. W interesie gminy i jej szans rozwojowych leży bowiem skorzystanie z wszelkich możliwych źródeł finansowania żywotnych zadań, zwłaszcza w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, ochrony środowiska naturalnego oraz zwalczania bezrobocia na wsi.

W gospodarce finansowej gmin rozróżnia się dwa zasadnicze czynniki, charakteryzujące możliwości rozwojowe:

- dochody własne gmin, świadczące o zapobiegliwości zarządów oraz aktywności gospodarczej mieszkańców i ich stanu posiadania (poziom podatków i opłat lokalnych);

- wydatki inwestycyjne, świadczące o dążności gmin do powiększenia swego stanu posiadania, przyczyniające się do poprawy warunków życia mieszkańców oraz do ogólnego rozwoju społeczno – gospodarczego.

Ogrom i złożoność zadań w procesie rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego na obszarach wiejskich w warunkach nadwyżki siły roboczej, niekorzystnych relacji ekonomicznych w rolnictwie i ograniczeń budżetowych zmniejsza możliwość zrównoważenia potrzeb finansowych w ramach środków własnych gmin. Niezbędne są więc dodatkowe środki, zwłaszcza inwestycyjne.

Muszą one przyjść z zewnątrz w postaci środków budżetowych, funduszy celowych oraz pomocowych środków zagranicznych.

Wykorzystanie kierunkowego wsparcia wielu fundacji i funduszy w formie dofinansowania, kredytów i pożyczek z dopłatami agencji rolnych, a przede wszystkim najbardziej liczących się obecnie zagranicznych środków pomocowych stwarza szansę finansowania wielostronnego rozwoju wsi oraz perspektywicznego przekształcania się w wieś wielozawodową i wielofunkcyjną, stanowiąc podstawy trwałego sukcesu gospodarczego i społecznego.

21.3 Kierunki i formy wspierania rozwoju gospodarczego gmin

Możliwości rozwojowe poszczególnych gmin w największym stopniu zależą od ich rzeczywistego stanu społeczno–gospodarczego oraz tzw. zestawu cech specyficznych, stanowiących potencjał do perspektywicznego wykorzystania dla lokalnego rozwoju.

Jako podstawowe szanse rozwojowe postrzega się najczęściej:

- istnienie dogodnych połączeń komunikacyjnych,
- rzeczywisty potencjał gospodarczy – duże gospodarstwa rolne, wielofunkcyjny przemysł lokalny,
- występowanie atrakcyjnych terenów rekreacyjnych,
- aktywność gospodarczą mieszkańców gminy.

Umiejętne wykorzystanie zasobów gospodarczych czy kierunków aktywności gospodarczej wymaga na ogół rozwiązań o charakterze systemowym i kompleksowym. Uczestnikami procesu rozwojowego winny być samorządy i organizacje lokalne, a także indywidualni inicjatorzy i mieszkańcy gminy.

W zależności od rodzaju przedsięwzięć oraz uczestników programów rozwojowych mogą być stosowane różne formy pomocy, w tym: - dotacje i subwencje celowe,

- pożyczki niskoprocentowane,
- kredyty preferencyjne

Poszczególne zadania mogą obejmować kierunki zgodne z kompleksowym programem rozwoju gminy, w tym:

- budowa i modernizacja dróg gminnych,
- budowa wodociągów i kanalizacji,
- budowa sieci telefonicznej i gazowej
- odbudowa, przebudowa linii energetycznych
- rozwój infrastruktury społecznej - dla ochrony zdrowia, kształcenia dzieci i młodzieży oraz edukacji zawodowej dorosłych mieszkańców wsi,
- wspieranie przedsięwzięć tworzących nowe miejsca pracy,
- rozbudowa bazy turystycznej,
- wspieranie programów Osadnictwa Rolniczego oraz Aktywizacji Bezrobotnych,
- pomoc w realizacji przekształceń strukturalnych rolnictwa,
- inicjowanie i tworzenie grup producenckich.

21.4 Dodatkowe źródła finansowania zadań gmin

Możliwość zaspokajania potrzeb indywidualnych i zbiorowych uzależniona jest od wielkości środków finansowych, stanowiących dochody gminy. Źródła powstawania dochodów gmin są różne, tak jak różne są wydatki, zwłaszcza na inwestycje prorozwojowe. Każda z gmin ma obowiązek pomnożenia wspólnego dorobku, zwłaszcza poprzez wydatki inwestycyjne wspierające rozwój gospodarczy, przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców gminy. Profesor Józef S. Zegar (IR i GŻ) wyróżnia cztery podstawowe grupy źródeł finansowania rozwoju na obszarach gmin:

- środki gospodarstw domowych
- środki podmiotów gospodarczych
- środki publiczne
- kredyty i pożyczki bankowe

W grupie środków publicznych kumulują się głównie źródła finansowania inwestycji rozwojowych, w tym środki funduszy celowych i środki pomocowe.

Powiększanie zasobów tych środków zależy od dostępności istotnych dodatkowych źródeł finansowania oraz od przyjętej strategii ich pozyskiwania. Należy pamiętać, że dostęp do większości środków, zwłaszcza pomocowych, uzależniony jest od szeregu warunków, w tym udziału środków własnych, a często też od stanu gospodarczego (np. niski poziom dochodów na 1 mieszkańca, wysoki poziom bezrobocia, itp.)

Dodatkowe środki mogą być pozyskiwane w ramach krajowych fundacji i funduszy, które współfinansują wiele inwestycji na terenach gmin, zwłaszcza wiejskich i miejsko-wiejskich. Coraz większego znaczenia nabierają zagraniczne środki pomocowe, szczególnie w ramach zwiększonych środków przedakcesyjnych (Agenda 2000, SAPARD, ISPA, itp.).

Wspieraniem indywidualnych i zbiorowych inwestycji zajmują się także wyspecjalizowane agencje rolne (ARiMR, AWRSP) oraz inne instytucje, zobligowane do uczestniczenia w procesie zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego.

Pozyskiwanie dodatkowych środków staje się obecnie najważniejszą strategią dla zarządów gmin, a zarazem troską o ich efektywne wykorzystanie w ramach przyjętej koncepcji transformacji i rozwoju gminy.

Pomocą w poszukiwaniu i pozyskiwaniu dodatkowych środków będzie niewątpliwie zestaw dostępnych krajowych i zagranicznych źródeł finansowania zadań gmin, przedstawiony w dalszej części opracowania.

Jest to omówienie ważniejszych publicznych środków pomocowych, skierowanych do wspierania indywidualnych i zbiorowych zadań rozwojowych na obszarach wiejskich.

I. AGENCJE

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Formy finansowania

- dopłaty do oprocentowania
- dofinansowanie do zadań w ramach programów celowych
- współudział w finansowaniu przedsięwzięć o charakterze ogólnym

Przeznaczenie i warunki udzielania pomocy

Dopłaty do oprocentowania przekazywane są bankom kredytującym, udzielającym kredytów i pożyczek na zasadach preferencyjnych, które obejmują:

- Kredyty na cele rolnicze, tj. na zakup rzeczowych środków do produkcji rolnej (nawozów, środków ochrony roślin, paliw, itp.)
  - okres kredytowania – do 1 roku
  - oprocentowanie płacone przez kredytobiorcę 0,25 stopy redyskonta NBP, aktualnie 6,2% w skali rocznej;
- Kredyty na skup i przechowywanie produktów rolnych
  - okres kredytowania – 9-12 m-cy, maksym. termin spłaty do 30 września następnego roku.
  - oprocentowanie płacone przez kredytobiorcę 0,70 stopy redyskonta NBP, aktualnie 10,85% w skali rocznej, z dodatkowymi warunkowymi preferencjami.
- Kredyty inwestycyjne na przedsięwzięcia realizowane w rolnictwie, przetwórstwie rolno – spożywczym i usługach dla rolnictwa – 9 kierunkowych linii kredytowych.
  - okres kredytowania – zróżnicowany w zależności od linii kredytowej – ogólnie od 6–15 lat.
  - oprocentowanie zmienne, maksymalnie do 1,25 stopy redyskonta NBP, przy czym płacone przez kredytobiorców zróżnicowane wg linii kredytowych, w tym na warunkach podstawowych – 9,69%, branżowych 4,85%, na utworzenie lub urządzenie gospodarstw oraz na zakup ziemi – 3,88%,
- Współudział w realizacji pożyczek z KUP – inform. w ramach Funduszu Pracy

Dofinansowanie do zadań celowych, w tym:

- Zadania w zakresie podnoszenia wiedzy i kwalifikacji rolników oraz młodzieży wiejskiej, realizowane głównie przez ODR/Centrum, Izby Rolnicze, uczelnie i szkoły przy udziale min. 20% środków własnych.
- Kwota dofinansowania ustalana corocznie – w 1999 r. wynosi 15 tys. zł
- Zadania w zakresie wdrażania rachunkowości rolnej w gospodarstwach młodych rolników, realizowane głównie przez ODR / Centrum.
- Kwota dofinansowania stanowi iloczyn liczby gospodarstw wdrażających rachunkowość oraz zróżnicowanych stawek za poszczególne czynności – odnosi się również do danego roku.

Współudział ARiMR w finansowaniu przedsięwzięć o charakterze ogólnym, w tym:

- tworzenie giełd i rynków hurtowych – dotychczasowa pomoc polegała głównie na udzielaniu pożyczek oraz obejmowaniu akcji spółek akcyjnych,
- budowa wodociągów, dróg i kanalizacji na terenach wiejskich.
Przedmiotami mogącymi ubiegać się o pomoc Agencji są samorządy lokalne, głównie gminy.

Warunki ubiegania się o udział w finansowaniu:

Warunki ogólne:

- posiadanie dokumentacji technicznej przedsięwzięcia wraz ze wszystkimi uzgodnieniami,
- udokumentowanie udziału środków własnych
- sporządzenie wniosku na formularzu zatwierdzonym przez Prezesa ARiMR

Warunki szczegółowe:

Budowa wodociągu wiejskiego

Pomoc Agencji dotyczy jedynie inwestycji realizowanych w całości lub ich ściśle określonego etapu. Wymagany udział w finansowaniu dla grup gmin, zróżnicowany stopniem zwodociągowania

grupa I → stopień zwodociągowania do 70% średniej krajowej,
udział ogółem 65%, w tym min. udział mieszkańców 20%*
maksymalny udział Agencji – 35%

grupa II → stopień zwodociągowania większy lub równy 70% średniej krajowej
udział ogółem – 70%, w tym udział mieszkańców 25%*
maksymalny udział Agencji – 30%

grupa III → stopień zwodociągowanie większy od średniej krajowej
udział ogółem – 75%, w tym udział mieszkańców 30%*
maksymalny udział Agencji – 25%

Proponuje się, by w przypadku budowy wodociągu wraz ze stacją uzdatniania udział mieszkańców wynosił:

grupa I	20% kosztów sieci i przyłączy + nie mniej niż 5% k. budowy stacji
grupa II	25% kosztów sieci i przyłączy + nie mniej niż 10% k. budowy stacji
grupa III	30% kosztów sieci i przyłączy + nie mniej niż 10% k. budowy stacji

Budowa kanalizacji wiejskiej

Pomoc Agencji jest stosowana pod warunkiem, że przedsięwzięcie obejmuje swym zasięgiem całą wieś. Udział Agencji wynosi do 40%.

Wymagany udział własny wynosi 60% całkowitego kosztu budowy, w tym minim. udział mieszkańców 10%, przy czym dopuszcza się, by udział mieszkańców wynosił: 10% kosztów budowy sieci i przykanalików + min. 5% k. budowy oczyszczalni.

Modernizacja i budowa dróg gminnych

Udział Agencji jest stosowany przy modernizacji, budowie dróg (bez obiektów mostowych), gdy odcinek drogi jest nie krótszy niż 300 m, przy maksymalnej szerokości jezdni do 6 m. Udział Agencji wynosi do 50%. Udział własny winien stanowić 50% kosztów, w tym udział mieszkańców min. 10%.

Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa

AWRSP inicjuje i uczestniczy w szeregu działań w procesie wspierania przedsięwzięć w zakresie aktywizacji bezrobotnych i tworzenia miejsc pracy na obszarach tzw. popegeerowskich. Udział Agencji przejawia się głównie we wspieraniu rozwoju małej przedsiębiorczości na terenach wiejskich w formie kredytów i pożyczek z dopłatami z Funduszu Pracy oraz w udzielaniu poręczeń kredytowych (omówienie zasad kredytowania w części dotyczącej Funduszu Pracy).

Ponadto Agencja stosuje różne formy wsparcia finansowego w zakresie nauki, obozów i kolonii a także dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin byłych pracowników ppgr oraz zdobywania nowych kwalifikacji zawodowych dla zarejestrowanych bezrobotnych. Ostatnio dofinansowuje także badania socjologiczne środowisk popegeerowskich.

Polska Agencja Rozwoju Regionalnego

Formy finansowania:

dotacje i subwencje do realizacji programów rozwoju regionalnego i wspierania inicjatyw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.

Gminy mogą ubiegać się o pomoc w ramach 2 programów realizowanych we wskazanych przez Rząd byłych województwach. Są to:

PHARE – INRED

Program PHARE–INRED (Integrated Regional Dewelopment) ma na celu przygotowanie polskich regionów do sprawnego i efektywnego wykorzystania Funduszy strukturalnych

Zakres programowy:

Celem programu jest wykształcenie umiejętności i zdolności w instytucjach, które będą decydować o wykorzystaniu pomocy w ramach Funduszy Strukturalnych.

Program zakłada rozbudowę infrastruktury lokalnej niezbędnej dla rozwoju regionu, głównie związanej z ochroną środowiska naturalnego.

Uczestnicy programu:

Gminy lub związki gmin w czterech regionach kraju

- 9 województw południowo – wschodnich: Bielsko-Biała, Kraków, Kielce, Krosno, Nowy Sącz, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, Tarnów (program regionalny)
- 7 województw północnych: Elbląg, Koszalin, Olsztyn, Piła, Słupsk, Suwałki, Toruń (program regionalny)
- województwo katowickie (wojewódzki program gospodarczy)
- polskie gminy Euroregionu „Sprewa – Nysa – Bóbr” (ekorozwój)

Wielkość subwencji nie może przekraczać 50% wartości projektu i 300 tys. ECU

Dyrektor Programu - Grzegorz Wałdoch

PARR

tel. (022) 629-28-88, (022) 629-28-89,

fax (022) 627-22-46

Adres PARR Polska Agencja Rozwoju Regionalnego

ul. Żurawia 4a 00-503 Warszawa

tel.(022) 693-54-53, 693-56-53, 629-28-88

fax (022) 693-54-06, 627-22-46

II. BANKI

Banki krajowe

Banki uczestniczą w finansowaniu większości przedsięwzięć wynikających z określonych programów lub linii kredytowych.

banki udzielają kredytów i pożyczek ze środków własnych i powierzonych im środków z innych źródeł finansowania oraz prowadzą obsług finansową w ramach konkretnych porozumień.

Większość banków obsługuje ogólnodostępne linie kredytowe dla inwestorów indywidualnych, podmiotów gospodarczych oraz samorządów lokalnych.

Bankiem najściślej związanym z kredytowaniem zadań gmin oraz instytucji i podmiotów podejmujących przedsięwzięcia rozwojowe jest Bank Ochrony Środowiska.

Bank ten realizuje zlecenia Narodowego Funduszu w zakresie kredytowania i obsługi kredytów, głównie związanych z oszczędnością energii (omówienie w ramach Funduszy).

Bank Gospodarstwa Krajowego podejmuje obecnie realizację zadań w ramach utworzonego Funduszu Termomodernizacji. Dotyczy to m.inn. przedsięwzięć termomodernizacyjnych, prowadzących do oszczędzania energii cieplnej.

Termomodernizacja obejmuje m.in. ocieplanie budynków, wymianę okien, a także instalowanie liczników zużycia energii i modernizację lokalnych źródeł ciepła.

O środki na w/w cele mogą ubiegać się także gminy.

Pomoc polega na uzyskaniu kredytu, a następnie tzw. premii (po spłacie 75% kredytu) na spłatę pozostałych 25%.

Kredyt udzielany jest na 7 lat, do wysokości 80% kosztów przedsięwzięcia.

Oprocentowanie ustalają banki kredytujące, i wynosi ono najczęściej 16-17% w skali rocznej.

Wnioski należy składać w banku kredytującym, premię przyznaje Fundusz.

Bank Światowy

Bank Światowy realizuje kredytowanie w zakresie aktywizacji obszarów wiejskich.

W roku 1999 planowane jest uruchomienie pożyczki w celu dofinansowania inwestycji prowadzonych w ramach programów aktywizacji obszarów wiejskich. Brak jeszcze ścisłych informacji o zasadach dofinansowania. Na ogół są one rozsyłane do podmiotów uprawnionych przez dysponenta środków.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Kredytowanie inwestycji proekologicznych

- Budowy małych oczyszczalni ścieków

Przedmiot kredytowania:

Zakup i instalacja małych o przepustowości do 200 m³/d oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Warunki kredytowania:

Maksymalna kwota kredytu - 100 000,- zł, lecz nie więcej niż 50% wartości przedsięwzięcia,

Okres realizacji - do 18 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy,

Okres kredytowania - do 5 lat,

Oprocentowanie - 0,5 stopy redyskonta weksli, nie mniej niż 7% w stosunku rocznym

Okres karencji - spłata kredytu od momentu zakończenia zadania

Uczestnicy programu:

Wszyscy ubiegający się

- Zagospodarowanie odpadów stałych

Przedmiot kredytowania:

Zadania inwestycyjne polegające na organizowaniu systemów zbiórki i transportu odpadów, budowanie składowisk odpadów i innych obiektów oraz zakup urządzeń (kompaktory, prasy) związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów oraz ich gospodarczym wykorzystaniem.

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- podmioty gospodarcze.

Warunki kredytowania:

Maksymalna kwota kredytu – 500 000,- zł, lecz nie więcej niż 50% wartości przedsięwzięcia,
Okres realizacji - do 12 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy,
Okres kredytowania - do 5 lat,
Oprocentowanie - 0,6 stopy redyskonta weksli, nie mniej niż 7% w stosunku rocznym
Okres karencji – spłata kredytu od momentu zakończenia zadania

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- podmioty gospodarcze.

- Budowa kanalizacji sanitarnej

Przedmiot kredytowania:

Budowa kanalizacji sanitarnej, pod warunkiem uzyskania od inwestora potwierdzenia odbioru ścieków przez istniejącą oczyszczalnię lub pod warunkiem uzyskania od inwestora oczyszczalni, będącej w realizacji zapewnienia o przyjęciu ścieków po zakończeniu jej budowy, a w przypadku włączenia do istniejącej kanalizacji, uzyskanie potwierdzenia o przyjęciu ścieków przez użytkownika sieci,

Warunki kredytowania:

Maksymalna kwota kredytu – 500 000,- zł, lecz nie więcej niż 50% wartości przedsięwzięcia,
Okres realizacji - do 18 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy,
Okres kredytowania – do 5 lat,
Oprocentowanie - 0,6 stopy redyskonta weksli, nie mniej niż 7% w stosunku rocznym
Okres karencji – spłata kredytu od momentu zakończenia zadania

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- podmioty gospodarcze.

- Przedsięwzięcia z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii elektrycznej i ciepłej

Przedmiot kredytowania:

Zadania inwestycyjne wykorzystujące odnawialne źródła energii, przynoszące określony efekt ekologiczny, w wyniku pozyskiwania energii w sposób inny niż tradycyjny:

- zakup urządzeń i instalacja małych elektrowni wodnych o mocy do 2 MW,
- zakup urządzeń i instalacja elektrowni wiatrowych o mocy do 500 kW,
- zakup i instalacja urządzeń systemów urządzeń grzewczych z zastosowaniem pomp ciepła, wykorzystujących niskopotencjalną energię gruntu i słońca,
- zakup i instalacja baterii i kolektorów słonecznych,

- zakup i instalacja kotłów opalanych biomasą (słoma, odpady drzewne itp.) o mocy do 2 MW – w ramach modernizacji kotłowni węglowo-koksowych, wraz z urządzeniami składowymi instalacji grzewczych – jako lokalnych źródeł ciepła dla potrzeb c.o. oraz c.w.u.

Warunki kredytowania:

- Maksymalna kwota kredytu – 200 000,- zł, lecz nie więcej niż 50% wartości przedsięwzięcia,
- Okres realizacji – do 18 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy,
- Okres kredytowania - do 7 lat,
- Oprocentowanie - 0,5 stopy redyskonta weksli, nie mniej niż 7% w stosunku rocznym
- Okres karencji – spłata kredytu od momentu zakończenia zadania

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt:

Wszyscy ubiegający się

2. Kredytowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Przeznaczenie kredytów:

Bank udziela kredytów złotych na przedsięwzięcia energooszczędne, z przeznaczeniem na finansowanie:

- zakupu urządzeń energooszczędnych, których zainstalowanie w ramach prowadzonej budowy lub modernizacji obiektów pozwoli na zmniejszenie:
  - kosztów zużycia energii elektrycznej i ciepłej,
  - kosztów utrzymania mieszkań, domów zakładów, instytucji użyteczności publicznej.
- modernizacji istniejącego oświetlenia ulic, placów itp. na energooszczędne – wyłącznie jednostkom samorządu terytorialnego.

Przedmiot kredytowania:

Przedmiotem kredytowania przedsięwzięć energooszczędnych mogą być zakupy:

- okien termoizolacyjnych posiadających aprobatę techniczną ITB;
- kotłów gazowych, olejowych lub zasilanych energią elektryczną;
- grzejników konwekcyjnych i zaworów termostatycznych;
- pomp ciepła;
- urządzeń automatycznej regulacji węzłów cieplnych;

Przedmiotem kredytowania przedsięwzięć modernizacji istniejącego oświetlenia ulic itp. może być pełen zakres prac związanych z modernizacją:

- zakup i instalacja żarówek, opraw, urządzeń sterujących, słupów i wysięgników.

Wysokość udzielanego kredytu nie może przekraczać:

- ceny zakupu urządzeń,
- kosztu modernizacji oświetlenia.

Instalacji urządzeń kredytobiorca dokonuje na własny koszt. Koszt ten stanowi udział środków własnych w realizowanym przedsięwzięciu.

Okres kredytowania:

Ustalany jest indywidualnie dla każdego kredytobiorcy i każdego przedsięwzięcia, w zależności od możliwości spłaty kredytu. Okres ten nie może przekraczać 5 lat.

W przypadku kredytów udzielanych na modernizację oświetlenia, dla których przyjęto zasady spłaty kredytu z oszczędności energii elektrycznej, okres kredytowania stanowi sumę okresu realizacji inwestycji, ewentualnej karencji w spłacie kredytu oraz okresu spłaty.

Okres karencji w spłacie kapitału, stosowany może być jedynie w przypadkach kredytów udzielanych na modernizację oświetlenia i nie może być dłuższy niż okres realizacji inwestycji plus 3 miesiące.

Oprocentowanie:

W przypadku podpisania przez Bank porozumienia ze sprzedawcą, oprocentowanie wynosi **od 11,5%** w zależności od okresu kredytu:

- do 12 m-cy 11,5%
- do 24 m-cy 16,0%
- do 36 m-cy 17,5%

3. Kredytowanie bieżącej i inwestycyjnej działalności jednostek samorządu terytorialnego

Uwzględniając potrzeby jednostek samorządu terytorialnego w zakresie pozyskiwania środków finansowych, niezbędnych zarówno do bieżącej działalności jak i przedsięwzięć inwestycyjnych, Bank Ochrony Środowiska S.A. przygotował specjalną ofertę kredytową dostosowaną do zmieniających się potrzeb i oczekiwań Klientów.

Kredyty w rachunku bieżącym w przypadku posiadania przez jednostki samorządu terytorialnego rachunku w BOŚ S.A. Jest to krótkoterminowy kredyt przeznaczony na pokrycie wszelkich bieżących potrzeb kredytobiorcy. Jest kredytem odnawialnym do kwoty ustalonego limitu i może być wykorzystywany wielokrotnie, aż do wygaśnięcia umowy.

Oprocentowanie wynosi **od 16,5%**.

Kredyty krótko i średnioterminowe przeznaczone na finansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz na finansowanie niedoborów budżetowych występujących w ciągu roku.

Kredyty mogą być udzielane w formie **kredytu płatniczego** przeznaczonego na pokrycie konkretnych zobowiązań płatniczych, a okres kredytowania ograniczony jest do 3 miesięcy. Oprocentowanie wynosi od 16,5%.

Kredyty przeznaczone są również na finansowanie bieżących potrzeb w formie **kredytu obrotowego** w rachunku kredytowym.

Oprocentowanie wynosi:

- do 3 miesięcy od 14,0%
- od 3 miesięcy do 12 miesięcy od 15,0%
- powyżej 12 miesięcy od 15,5%

Kredyty mogą być również udzielane w formie **kredytu rewolwingowego** na okres do 12 m-cy, przy którym spłata części bądź całości kredytu powoduje odnowienie wolnego limitu tego kredytu o spłaconą kwotę, dając kredytobiorcy możliwość wielokrotnego wykorzystania limitu, aż do całkowitego wygaśnięcia umowy.

Zarówno kredyt płatniczy, jak i rewolwingowy może przybrać formę **kredytu indeksowanego** (denominowanego w USD lub EURO). Wysokość kredytu jest wówczas określona w USD lub EURO, natomiast jego wykorzystanie następuje w złotych. Koszty kredytu indeksowanego ustala się wg zasad określonych dla kredytów dewizowych, finansowanych ze środków Banku. Tego rodzaju kredyt pozwala poprzez odniesienie kwoty

kredytu do aktualnego kursu waluty, na niższy niż przy kredycie złotowym koszty jego obsługi. Bank dysponuje prognozami kształtowania się kursów walutowych np. USD i DEM i w każdej chwili może je państwu udostępnić.

Kolejną formą kredytów jest **pożyczka lombardowa** udzielana na okres do 3 lat pod zastaw papierów wartościowych, lokat w Banku.

Wykup wierzytelności z umów dzierżawy lub najmu, leasingowych oraz faktoring. Te instrumenty pozwalają, przy atrakcyjnym oprocentowaniu i terminie wykupu, na zachowanie płynności finansowej oraz szybkie uzyskanie należności. Oprocentowanie wynosi:

- wykup wierzytelności leasingowych – od 18% w zależności od okresu kredytowania,
- faktoringowych – od 17,5% w zależności od okresu kredytowania.

Kredyty inwestycyjne przeznaczone na finansowanie długoterminowych przedsięwzięć związanych z rozwojem:

- do 24 miesięcy od 14,5%
- powyżej 24 miesięcy do 36 miesięcy od 15,5%
- powyżej 36 miesięcy od 16,5%

Bank może udzielić również na zlecenie **gwarancji i poręczeń**. Gwarancje i poręczenia mogą być udzielone wyłącznie jednostkom samorządu terytorialnego, które posiadają w BOŚ S.A. rachunek bieżący.

Działalność inwestycyjna jednostek samorządu terytorialnego oraz współpraca z licznymi podmiotami gospodarczymi może stworzyć konieczność korzystania z produktów bankowych umożliwiających zabezpieczenie poszczególnych transakcji. Są to:

- poręczenia (terminowe i bezterminowe) jako zabezpieczenie spłaty kredytu,
- gwarancje (warunkowe i bezwarunkowe) podmiotom krajowym i zagranicznym, akredytywy,
- awale – poręczenia zapłaty całości lub części sumy wekslowej.

Kredyty ratalne na urządzenia i usługi związane z ochroną środowiska udzielane na okres do 48 miesięcy, oprocentowanie od 15% w zależności od okresu kredytowania.

Kredyty na zakup nowych samochodów osobowych, dostawczych i ciężarowych w systemie sprzedaży ratalnej udzielane na okres do 60 m-cy.

Oprocentowanie wynosi od 15% w zależności od okresu kredytowania.

Dla jednostek samorządu terytorialnego obsługiwanych przez BOŚ S.A. kompleksowo, proponujemy oprocentowanie kredytów według stawek negocjowanych na szczególnych warunkach.

Kredytowanie bieżącej i inwestycyjnej działalności podmiotów gospodarczych

Oferta kredytowa BOŚ S.A. obejmuje podobne formy usług jak przy kredytowaniu jednostek samorządu terytorialnego, z tym że oprocentowanie jest wyższe o ok. 3-4 p.a.

Ponadto podmioty gospodarcze mogą skorzystać z szerszej oferty w następujących formach:

- kredyty budowlane – oproc. od. 16,5%;
- kredyty hipoteczne – oproc. od. 17,0%;
- kredyty na rozwój produkcji lub usług eksportowych;
- kredyty na wyposażenie prywatnych gabinetów lub klinik weterynaryjnych;

- kredyty na wyposażenie gabinetów lub klinik dla lekarzy domowych i lekarzy specjalistów;
- preferencyjne kredyty dla zakładów pracy chronionej, z dopłatami do oprocentowania ze środków PFRON.

III. FUNDUSZE I FUNDACJE

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska I Gospodarki Wodnej

Formy finansowania:

Kredyty i pożyczki preferencyjne na realizację przedsięwzięć - programów priorytetowych, określonych przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

W ramach preferencji mogą być stosowane umorzenia części pożyczek oraz dotacje – wynikające z zasad (internet – [http: / www. infosigw. pl.](http://www.infosigw.pl))

Przeznaczenie i cele:

Narodowy Fundusz zakłada finansowanie zadań na realizację priorytetowych programów w następujących dziedzinach:

Programy w dziedzinie ochrony wód – przedsięwzięcia w zakresie ochrony ujęć wód na potrzeby komunalne oraz ochrony zbiorników wód stojących (dotyczy źródeł zanieczyszczenia i kanalizacji odprowadzającej). Ważne jest wykorzystanie pełnej mocy przerobowej istniejących oczyszczalni ścieków.

Programy w dziedzinie gospodarki wodnej – mające na celu zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody oraz zwiększenie skuteczności ochrony przeciwpowodziowej.

Programy w dziedzinie ochrony powietrza – mają na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Przedsięwzięcia dotyczą poprawy parametrów jakościowych paliwa lub jego zmiany, instalowanie urządzeń do redukcji emisji zanieczyszczeń w gazach odlotowych, modernizację i zmianę technologii oraz oszczędzanie energii.

Programy w dziedzinie ochrony powierzchni ziemi – związane z redukcją odpadów i źródeł ich powstawania, racjonalizacji gospodarki odpadami oraz eliminacji bądź ograniczeniu zagrożeń dla ludzi i środowiska (w tym. tzw. zanieczyszczeń starych i skutków działalności człowieka).

Programy w dziedzinie leśnictwa – działania w zakresie ochrony lasu i gospodarki leśnej dla zachowania lasu.

Programy w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu – działania zmierzające do zachowania cennych zasobów środowiskowych, różnorodności flory i fauny oraz krajobrazu.

Programy w dziedzinie geologii – obejmują prace i badania geologiczne służące poznaniu budowy geologicznej kraju oraz ochronie zasobów litosfery. Przedsięwzięcia obejmują rozpoznanie i ochronę zasobów wód podziemnych oraz prace służące pozyskaniu przyjaznych środowisku źródeł energii.

Programy w dziedzinie górnictwa – mają na celu zmniejszenie uciążliwości dla środowiska powodowanych wydobywaniem kopaliny.

Programy w dziedzinie edukacji ekologicznej w celu kształtowania postaw i zachowań społeczeństwa, upowszechniających ideę zrównoważonego rozwoju.

Programy międzydziedzinowe, łączące elementy usuwania zagrożeń systemami organizacyjnymi oraz tworzenie podstaw naukowych i metodycznych do realizacji programów.

Powyższe zagadnienia objęte są w zasadzie pomocą finansową Banku Ochrony Środowiska i wielu fundacji działających na obszarach wiejskich.

Fundusz Pracy

Środki Funduszu Pracy przeznaczone są głównie na wspieranie działań podejmowanych na rzecz bezrobotnych.

Uprawnionymi są organy samorządu terytorialnego, organizacje i instytucje statutowo zajmujące się realizacją zadań na rzecz bezrobotnych, pracodawcy oraz sami bezrobotni tworzący nowe miejsca pracy dla siebie.

Zasadniczym dysponentem środków Funduszu jest Krajowy Urząd Pracy (a także lokalne ogniwa).

Środki z Funduszu Pracy przeznacza się głównie na finansowanie:

- zatrudnienia bezrobotnych w ramach robót publicznych trwających dłużej niż 7 dni,
- pożyczek dla bezrobotnych na uruchomienie działalności gospodarczej,
- pożyczek dla pracodawców na utworzenie nowych miejsc pracy
- organizowanie prac interwencyjnych przez organizatorów tych prac (przy zatrudnieniu bezrobotnych),
- część kosztów (do 30%) związanych z realizacją zadań na rzecz bezrobotnych w ramach działań statutowych organizacji i instytucji.

Gminy mogą ubiegać się o dofinansowanie przy realizacji inwestycji infrastrukturalnych, jeżeli spełnione są następujące wymogi:

- inwestycja jest zlokalizowana w gminie zagrożonej szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym,
- inwestycja jest realizowana z udziałem bezrobotnych kierowanych do robót publicznych przez powiatowy urząd pracy,
- zakres inwestycji obejmuje: zapotrzebowanie w wodę, energię elektryczną i ciepłą, kanalizację i oczyszczalnie ścieków komunalnych, budowę urządzeń sanitarnych, wysypisk śmieci, budowę dróg gminnych i ulic, gazociągów itp.

Uregulowania prawne:

- Ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu z grudnia 1994r. (Dz.U. 97.25.128);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 sierpnia 1998 r. w sprawie trybu i warunków przyznawania dotacji i budżetu państwa na dofinansowanie inwestycji infrastrukturalnych realizowanych w systemie robót publicznych w gminach zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem.

Pożyczki udzielane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w porozumieniu z Krajowym Urzędem Pracy

O pożyczki ubiegać się mogą pracodawcy tworzący nowe miejsca pracy dla bezrobotnych zamieszkałych na terenie gmin wiejskich, miejsko – wiejskich oraz miast do 20 tys. mieszkańców.

Kwota pożyczki nie może przekraczać 70% kosztów przedsięwzięcia i 20 tys. zł na jedno nowo tworzone miejsce pracy (do 200 tys. zł na utworzone co najmniej 10 miejsc pracy).

Wnioskodawca winien udokumentować udział własny w wysokości minimum 30% kosztów przedsięwzięcia.

Możliwe jest przeznaczenie do 25% kwoty udzielonej pożyczki na zakup środków obrotowych, niezbędnych do utworzenia miejsca pracy.

Okres spłaty pożyczki do 4 lat, w tym karencja do 12 m-cy.

Oprocentowanie wynosi 1/3 stopy redyskonta NBP.

Pożyczkobiorca jest zobowiązany do uruchomienia miejsc pracy i zatrudnienia bezrobotnych w ciągu 60 dni od daty otrzymania ostatniej transzy pożyczki. Utrzymanie miejsc pracy i stanu zatrudnienia określonego w umowie pożyczki musi trwać do czasu spłaty pożyczki.

Kredyty udzielane ze środków Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa z dopłatami do odsetek Krajowego Urzędu Pracy

Przeznaczenie kredytów:

Kredyty przeznaczone są na tworzenie nowych miejsc pracy w działalnościach pozarolniczych dla zarejestrowanych bezrobotnych byłych pracowników ppgr i członków ich rodzin. Szczególnie preferowane są tereny gmin zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym.

Kredyty obejmują współfinansowanie następujących przedsięwzięć:

zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja lub adaptacja obiektów produkcyjno – usługowych,

zakup wyposażenia tych obiektów w maszyny, urządzenia i narzędzia, w tym również środki transportowe,

Kredytem nie mogą być objęte jakiegokolwiek działalności w zakresie produkcji rolnej oraz sklepy spożywcze, bary, restauracje, a także wszelkie formy wyszynku napojów alkoholowych.

Podmioty uprawnione do kredytowania:

- rolnicy i członkowie ich rodzin oraz inne osoby fizyczne zamieszkałe na terenach wiejskich lub w miastach do 20 tys. mieszkańców,
- osoby prawne działające na terenach określonych wyżej, jeżeli przedsięwzięcie zlokalizowane jest na tych terenach,

W przypadku podmiotów już działających liczba zatrudnionych w chwili składania wniosku nie może przekraczać 30 osób.

Warunki kredytowania

kwota kredytu nie może przekraczać 80% kosztów przedsięwzięcia i 25 tys. zł na jedno miejsce pracy oraz 200 tys. zł w przypadku kredytowania przez BGŻ S.A.

okres kredytowania – do 5 lat, w tym karencja do 1 roku. Oprocentowanie kredytu jest zmienne i wynosi 0,65 stopy redyskonta NBP, z czego część odsetek pokrywa KUP.

Oprocentowanie płacone przez kredytobiorcę wynosi:

- minimum 0,5%, aktualnie 1,27% w gminach zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym,
- minimum 0,3%, aktualnie 6,47% w pozostałych gminach.

Kredytobiorca zobowiązany jest do zatrudnienia bezrobotnych bezrobotnych w ciągu 60 dni od daty otrzymania ostatniej transzy kredytu oraz do utrzymania stanu zatrudnienia do czasu spłaty kredytu.

Fundusz Współpracy

Fundusz współpracy wdraża programy podzielone obecnie na pięć kategorii, spośród których trzy nakierowane są na wspieranie gmin i samorządów lokalnych w zakresie rozwoju lokalnego i rozwoju społeczeństwa oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Niektóre programy objęte są już wspieraniem w ramach programu PHARE lub innych programów i funduszy.

Oto poszczególne kategorie i programy:

Program „**Rozwój lokalny i wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw**” obejmuje:

- Programy Inicjatyw Lokalnych (PHARE)

- Agrolinia (PHARE) w tym:
  - Linia kredytowa dla sektora rolnego
  - Rozwój przedsiębiorczości na wsi i szkolenie liderów wiejskich
  - Program szkolenia i pomocy dla banków spółdzielczych
  - Program Rozwoju Sektora Prywatnego (PHARE)
- Caresbac – Polska (amerykański fundusz „Counterpart”, US AID, Europejski Bank Inwestycyjny, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa)
- Centrum Korespondencyjne Euro-Info (fundusz „Counterpart” Unii Europejskiej)

Programy pomocy dla społeczności lokalnej, w tym:

- Program wspierania administracji lokalnej (brytyjski Know-How FUND)
- Restrukturyzacja i prywatyzacja inicjatyw samorządowych (Phare)
- Samorząd – program współpracy i efektywności (US AID)
- Program zobowiązań samorządowych (amerykańska Fundacja Rozwoju Zasobów)

Programy wspierające rozwój społeczeństwa obywatelskiego

- PHARE Dialog Społeczny – N.G.Os – organizacje pozarządowe
- PHARE Dialog Społeczny
- PHARE / TACIS LIEN 1995 – małe dotacje dla polskich organizacji pozarządowych
- PHARE /TACIS Demokracja 1993, 1995 i 1996 – małe dotacje dla polskich organizacji pozarządowych

Adres: Cooperation Fund
00-400 Warszawa ul. Nowy Świat 6/12
tel. (022) 661-76-86, 661-76-33 fax (022) 661-76-13

Fundacje Wspierające Rozwój Rolnictwa I Obszarów Wiejskich

Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej „Counterpart Fund”

Europejski Fundusz wspiera poprzez kredyty preferencyjne (za pośrednictwem banków) przedsięwzięcia realizowane przez inwestorów prywatnych, zarządy gmin i komitety społeczne, w tym zwłaszcza w obszarze infrastruktury wiejskiej. Europejski Fundusz wspiera zatem przedsięwzięcia w zakresie:

- gazyfikacji, rozwoju telekomunikacyjnego, budowy dróg
- rozwój małej przedsiębiorczości
- upowszechnienie oświaty i doradztwa rolniczego.

Ponadto Fundusz udziela dotacji na:

- budowę, modernizację i adaptację oraz wyposażenie wiejsko – gminnych ośrodków zdrowia
- budowę i wyposażenie składowisk odpadów wiejskich

Szczegółowe informacje można uzyskać pod adresem:

Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej
„Counterpart Fund”
01-842 Warszawa, Al. Reymonta 12 a
tel. (022) 663-75-01, fax (022) 663-17-29

Fundacja Zaopatrzenia Wsi w Wodę

Prowadzi szeroką działalność poprzez kredyty preferencyjne i dofinansowanie w zakresie gospodarki wodno–ściekowej, a także działalności agroturystycznej, społeczno-kulturalnej,

biznesu oraz integracji z Unią Europejską. Zadania realizuje w ramach programów, które obejmują m.in.:

Pilotażowy program przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.

Jest to specjalna pomoc finansowa (dotacje do 25% kosztów) dla pierwszej w województwie wsi, w której powstanie co najmniej 20 przyzagrodowych oczyszczalni.

Pomoc obejmuje do 50% kosztów, w tym połowę stanowi dotacja, drugą połowę kredyt, oprocentowanie 0,2 kredytu refinansowego NBP.

Kredyty na budowę oczyszczalni przyzagrodowych

Kredyt do 60% kosztów, okres spłaty do 5 lat, oprocentowanie 0,2 kredytu refinans. NBP

Kredyt na budowę kanalizacji zbiorczych i oczyszczalni ścieków

Kredyt do 25% kosztów, pozostałe warunki jak wyżej

Szkolenia w zakresie zakładania małego biznesu

Szkolenia wykładowców i konsultantów

Szkolenia w zakresie ochrony środowiska i agroturystyki.

Uczestnicy programów:

Gminy, rolnicy, mieszkańcy terenów wiejskich.

Informacje: Fundacja Wspomagająca Zaopatrzenie Wsi w Wodę
01-015 Warszawa, Skwer Kardynała S. Wyszyńskiego 6
tel. (022) 838-67-13, fax (022) 838-46-83

Fundacja na rzecz Rozwoju Wsi „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja

Przedmiot kredytowania:

Inwestycje polegające na budowie i modernizacji urządzeń grzewczych zasilanych gazem lub olejem opałowym w wiejskich obiektach użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki zdrowia, kluby rolnika, remizy strażackie i zakłady opiekuńczo-lecznicze młodzieży wiejskiej), a w szczególności:

- usługi instalacyjne i remontowe związane z instalacjami urządzeń gazowych i olejowych,
- zakup energooszczędnych kotłów centralnego ogrzewania opalanych gazem lub olejem opałowym, z system sterowania, w celu wymiany kotłów opalanych paliwem stałym,
- pokrycie kosztów sieci rozprowadzającej gaz lub olej opałowy,
- zakup wkładów kominowych, jako części składowych instalacji grzewczych,
- zakup liczników gazowych, reduktorów i odpowiednich urządzeń wchodzących w skład instalacji do zasilania olejem,
- pokrycie kosztów wykonania niezbędnych dokumentacji.

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt:

- gminy,
- spółki prawa handlowego z udziałem gmin,
- inicjatywy społeczne mające status spółki cywilnej.

Warunki kredytowania:

- maksymalna kwota kredytu 30 000 zł;
- okres kredytowania 2 lata
- oprocentowanie 0,35 stopy redyskonta weksli w stosunku rocznym
- okres karencji nie dłuższy niż 6 miesięcy

Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA

Fundacja jest koordynatorem pomocy zagranicznej ze środków PHARE – skierowanej do rolnictwa i jego otoczenia.

Pomoc FAPA obejmuje dwa strategiczne obszary działania:

Przygotowanie rolnictwa i wsi polskiej do integracji z Unią Europejską

Rozwoju obszarów wiejskich

Obecnie istnieje możliwość pozyskania środków w ramach programu STRUDER 2.

Adres: Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA
00-930 Warszawa, ul Wspólna 30
tel. (022) 623-16-55, 623-26-20 fax (022) 628-93-87

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Fundusz przeznaczony jest na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych oraz na wypłatę odszkodowań ustawowych. Środki funduszu w pierwszej kolejności przeznaczone są na przedsięwzięcia realizowane na obszarze gmin, w których powstają dochody funduszu. Obejmują one przede wszystkim:

- rekultywację na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową
- rolnicze zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych
- przeciwdziałanie energii gleb na gruntach rolnych
- budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji
- budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych
- wykonywanie badań płodów rolnych uzyskiwanych w strefach ochronnych oraz niezbędnych dokumentacji i ekspertyz w zakresie ochrony gruntów rolnych
- zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych – do wysokości 5% rocznych dochodów Funduszu.

Zasady tworzenia i podziału FOGR określone zostały w następujących przepisach:

- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (Dz. U. 95.16.78)
- Rozporządzenie RM w sprawie regulaminu funkcjonowania Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych z dnia 27.10.1998 r. (Dz. U. 98.139.903)

IV. ZAGRANICZNE ŚRODKI POMOCOWE

Proces przygotowań do integracji z Unią Europejską wchodzi w etap wzmożonej strategii przedakcesyjnej wobec krajów kandydujących do członkostwa w Unii. W pakiecie reform Unii Europejskiej pod nazwą Agenda 2000 planowany budżet na lata 2000 – 2006 zapowiada udzielenie wsparcia państwom stowarzyszonym w okresie przedakcesyjnym. Nie przewiduje objęcia przyszłych członków Wspólną Polityką Rolną przed rokiem 2006, co praktycznie przesuwają termin akcesji poza ten rok.

O członkostwo w Unii ubiega się 10 krajów Europy Środkowej i Wschodniej: Bułgaria, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Węgry. Są to kraje o różnorodnej specyfice instytucjonalnej i gospodarczej oraz sektora rolnego i obszarów wiejskich. Przygotowanie do członkostwa wymaga podjęcia działań służących poprawie efektywności, rynku, standardów jakościowych i higienicznych oraz utrzymaniu i tworzeniu nowych miejsc pracy na terenach wiejskich.

Aby uwzględnić specyficzne potrzeby każdego z krajów kandydujących Komisja Europejska opracowała dokumenty pod nazwą Partnerstwo dla Członkostwa.

Zgodnie z unijną zasadą komplementarności działania Unia Europejska wspierać będzie priorytetowe działania wszystkich krajów kandydujących pomocą w wysokości 3 mld ECU rocznie, w cenach z 1997 r. (waloryzowane corocznie o przewidywany wskaźnik inflacji), w ramach następujących programów:

- program PHARE – 1,5 mld ECU (w 1999 r. – 1,56 mld ECU)
- program ISPA – 1,0 mld ECU (w 1999 r. – 1,04 mld ECU)
- program SAPARD – 0,5 mld ECU (w 1999 r. – 0,52 mld ECU)

Program PHARE (Poland and Hungary Assistance for Restructuring their Economy) od roku 2000 służyły wspieraniu tych priorytetów Narodowego Programu, których nie obejmują programy ISPA i SAPARD. W ramach tych środków powstał Fundusz pn. Fundusz Małych Projektów (Small Project Fund - SPF) w ramach którego został powołany Program Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska-Niemcy

Program ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-accession) przeznaczony jest na współfinansowanie rozwoju infrastruktury transportowej, a szczególnie wpasowujących w sieć transeuropejską. Część środków będzie przeznaczona na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w dziedzinach takich jak gospodarka wodna, zarządzanie zasobami wodnymi i ich ochrona, rozwój sieci drogowej i telekomunikacji.

Program SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) – służyć będzie wspieraniu wybranych działań w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Program PHARE - Małe Projekty Euroregionalne – Program Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska-Niemcy

Wymogi dotyczące składania wniosków o dofinansowanie:

1. Dofinansowanie w ramach Programu Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska-Niemcy można otrzymać na podstawie złożonego wniosku. Formularz wniosku znajduje się w Sekretariacie Funduszu SPF prowadzonym przez Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego „Pomerania” (al. Wojska Polskiego 164, 71-335 Szczecin, tel. 0-91 486-08-23). Sekretariat udziela również wszelkich informacji na temat składania i realizacji projektów.
2. Wniosek należy złożyć w języku polskim wraz ze streszczeniem w języku angielskim w trzech egzemplarzach.
3. Fundusz Małych Projektów Euroregionalnych dofinansowuje projekty maksymalnie do 75% wartości projektu.
4. Nie finansuje się przedsięwzięć infrastrukturalnych.
5. Warunkiem złożenia wniosku jest posiadanie pisemnego poparcia ze strony partnera niemieckiego w Euroregionie Pomerania, które należy dołączyć do każdego wniosku.
6. Fundusz jest skierowany do wszystkich jednostek administracyjnych i instytucjonalnych prowadzących działalność niedochodową.

Przykładowe preferowane organizacje:

- publiczne władze samorządowe
- społeczne organizacje gminne, powiatowe, wojewódzkie
- organizacje współpracy gmin,
- euroregiony
- izby handlowe

- stowarzyszenia zawodowe
- organizacje związków zawodowych
- organizacje pozarządowe

Do korzystania z dofinansowania Funduszu nie kwalifikują się firmy prywatne, organizacje dochodowe ani organizacje ogólnokrajowe, jeśli nie odgrywają określonej roli w regionie przygranicznym.

Dofinansowanie może zostać przyznane tylko dla wniosków dotyczących projektów już opracowanych i gotowych do realizacji.

Do finansowania nie kwalifikują się wnioski dotyczące tworzenia instytucji jeszcze nie istniejących.

7. Wnioski powinny realizować priorytety Euroregionu Pomerania, do których należą:
  - współpraca i wymiana naukowa i oświatowa
  - współpraca i wymiana kulturalna
  - promocja działań integracyjnych w Euroregionie
  - rozwój gospodarczy i turystyka
  - zasoby ludzkie i szkolenia
  - rozwój demokracji lokalnej
8. I, II i III część wniosku należy wypełnić zgodnie z poleceniami, w III części wniosku należy podać wyczerpujące odpowiedzi (minimum pół strony tekstu) na każde pytanie.
9. Budżet należy konstruować **tylko** w EURO. Pozycję „udział PHARE” należy wyliczyć na podstawie kosztów netto. Wkład własny wnioskodawcy powinien wynosić min. 25% wartości projektu. Budżet należy tworzyć według kategorii takich jak:
  - wyżywienie (dofinansowanie wyżywienia nie może przekroczyć 10% całkowitej kwoty projektu wnioskowanej z funduszu PHARE)
  - zakwaterowanie
  - tłumaczenia
  - dostawy (sprzętu niezbędnego do realizacji projektu, dostawy nie mogą przekroczyć 30% wartości udziału PHARE)
  - promocja
  - druk
  - nagrody (należy szczegółowo podać jakie, koszt żadnej z nagród nie może przekroczyć 100 EURO)
  - transport itp.

W ramach Programu można otrzymać dofinansowanie tylko na wydatki, które są kosztem wnioskodawcy, ponieważ rozliczenie następuje na podstawie rachunków zewnętrznych ściśle według budżetu przedstawionego we wniosku. Refinansowane są tylko koszty netto. Program PHARE nie pokrywa kosztów administracyjnych, kosztów kierownictwa ani kosztów honorariów (z wyjątkiem przypadków szczególnie uzasadnionych). Należy zwrócić uwagę, że jeżeli koszt jednej pozycji (nie dotyczy to zakwaterowania, wyżywienia transportu) przekracza 3 000 EURO należy przeprowadzić przetarg według zasad programu PHARE.

Wzór wniosku o dofinansowanie projektu w ramach SPF oraz wniosek o dofinansowanie programu spotkania młodzieży – w załączeniu.

SAPARD – program pomocy przedakcesyjnej

SAPARD jest jednym z instrumentów pomocy finansowej dla wszystkich dziesięciu krajów starających się o członkostwo w Unii Europejskiej. Rozporządzenie w sprawie programu

SAPARD zostało podpisane 21 czerwca 1999 r. w Luksemburgu. Rozporządzenie to ustala ramy pomocy Unii Europejskiej dla rolnictwa i obszarów wiejskich w okresie przedakcesyjnym. Nadrzędnym celem programu SAPARD jest ułatwienie procesu integracji sektora rolnego z U.E. poprzez przyspieszenie przyjęcia dorobku prawnego Unii Europejskiej oraz stymulowanie rozwoju obszarów wiejskich i restrukturyzację gospodarki żywnościowej.

Program SAPARD należy traktować jako kapitał inwestycyjny, a nie obrotowy. Obejmuje on szeroki katalog działań, związanych głównie z rozwojem terenów wiejskich.

Nie obejmuje jednak systemu interwencji rynkowych oraz działań nastawionych bezpośrednio na wzrost produkcji rolniczej. Wybór priorytetów musi wynikać z programu operacyjnego.

Proponowane obszary finansowania ze środków SAPARD

Pomoc dla rolnictwa i obszarów wiejskich dotyczy jednego lub kilku występujących działań:

- Inwestycje w gospodarstwach rolnych
- Poprawa przetwórstwa i dystrybucji artykułów rolnych i rybołówstwa.
- Doskonalenie struktur kontroli jakości, kontroli weterynaryjnej i fitosanitarnej.
- Metody produkcji rolniczej mające na celu ochronę środowiska naturalnego oraz zachowanie krajobrazu wiejskiego.
- Rozwój i dywersyfikacja działalności gospodarczej, zapewniająca zróżnicowanie działalności i dochód alternatywny.
- Wprowadzenie systemu usług w zakresie zarządzania gospodarstwami oraz systemu zastępstw w gospodarstwach rolnych.
- Tworzenie grup producentów.
- Odnowa i rozwój wsi oraz ochrona dziedzictwa wiejskiego.
- Poprawa struktury agrarnej oraz scalanie gruntów.
- Tworzenie i unowocześnienie systemu rejestracji gruntów.
- Szkolenie zawodowe (w zawodzie rolnika).
- Rozwój i doskonalenie infrastruktury na obszarach wiejskich.
- Gospodarka wodna w rolnictwie
- Leśnictwo wraz z zalesianiem użytków rolnych, inwestycje w prywatnych gospodarstwach leśnych oraz przetwórstwo i marketing drewna
- Pomoc doradcza w zakresie środków działania, objętych rozporządzeniem, włącznie z ekspertyzami wspierającymi przygotowywanie i monitoring oraz kampanie informacyjne.

Podział środków i finansowanie programu SAPARD

Finansowanie programu SAPARD odbywać się będzie z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych (EAGGF). W rozdysponowaniu budżetu pomiędzy kraje kandydujące EAGGF będzie brać pod uwagę następujące kryteria:

- liczbę ludności rolniczej (Polska ok. 40%)
- powierzchnię użytków rolnych (Polska ok. 30%)
- Produkt Krajowy Brutto (PKB) na 1 osobę (6 miejsce wśród 10)
- specyfikę sytuacji terytorialnej

Działania wspierające Wspólnoty muszą być zgodne z zobowiązaniami przyjętymi w Partnerstwie dla Członkostwa oraz z przepisami Układów Stowarzyszeniowych, a także celami Wspólnej Polityki Rolnej. Przyjęcie Programu SAPARD umożliwi potencjalnym beneficjentom (rolnicy, grupy producentów, zakłady przetwórcze, gminy) składanie wniosków o współfinansowanie ze środków programu. Można przewidzieć, że wnioski samorządu lokalnego będą oceniane pod kątem zgodności ze strategią ogólnego rozwoju

gminy. Wszystkie działania wspierane w ramach programu SAPARD muszą być wpisane w długookresową strategię rozwoju gminy.

Wysokość pomocy uzależniona jest od udziału środków publicznych, wnoszonych do współfinansowania programów realizacyjnych. Wymagany jest co najmniej 25% wkład własny beneficjenta. Wkład Unii może wynieść do 75% całkowitej sumy zakwalifikowanych wydatków. Udział środków unijnych będzie ponadto zróżnicowany w zależności od grupy projektu, i tak:

- przy realizacji projektów generujących dochody (np. modernizacja zakładów przetwórstwa płodów rolnych lub drewna, działalność agroturystyczna) pomoc ze środków publicznych nie może przekraczać 50%, w tym wkład Unii Europejskiej może wynieść 75%.
- przy realizacji projektów, które nie generują dochodów pomoc ze środków publicznych może, ale nie musi być **wyższa niż 50% kosztów realizacji**.

Gminy w ramach programu mogą m.in. nabywać nieruchomości (oprócz gruntów rolnych) oraz kupić używany sprzęt (bez kosztów VAT). Jako udział własny gmina może wnieść aport rzeczowy ściśle uwarunkowany.

Oczekiwana przez Polskę pomoc Unii Europejskiej od 2000 r. może wynosić ok. 200 mln. euro rocznie, tylko na wsparcie rozwoju terenów wiejskich. Uwzględniając minimalny wkład w wysokości 25% zaangażowanie krajowych środków publicznych winno kształtować się na poziomie ok. 50 mln euro, czyli ok. 210 mln PLN.

Jednakże ograniczeniem w wykorzystaniu tych środków mogą być:

- instytucjonalne zdolności absorpcyjne
- teoretyczny limit pomocy Unii – 4% PKB
- możliwość wypełnienia wymagań odnośnie krajowego współfinansowania programów.

Poziom pomocy unijnej będzie w dużym stopniu uzależniony od założeń i sprawności Programu Operacyjnego, a także umiejętności opracowania planów inwestycyjnych i zaangażowania środków własnych beneficjentów. Fundusze bowiem przyznawane będą na zasadzie konkursu projektów. Nie ma jeszcze przepisów wykonawczych określających warunki przygotowywania projektów.

Warunki korzystania ze środków SAPARD

Podstawowym warunkiem jest przedstawienie Komisji Europejskiej dokumentu o nazwie Plan Rozwoju Terenów Wiejskich czyli tzw. Planu Operacyjnego. Plan Operacyjny ma obejmować okres siedmioletni zaczynający się od 1 stycznia 2000 roku. Plan ten ma zawierać:

- Opis obecnej sytuacji
- Opis proponowanej strategii
- Określone ilościowo cele
- Wybrane priorytety
- Ocenę wstępną zastosowania zaproponowanej strategii
- Źródła finansowania, uwzględniające krajowe środki publiczne, środki Wspólnoty, ewentualnie środki prywatne i inne.

Za przygotowanie programu operacyjnego oraz koordynację realizacji programu SAPARD odpowiedzialne jest Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Projekt programu operacyjnego powinien być złożony do 6 miesięcy od opublikowania Rozporządzenia do akceptacji przez Komisję Europejską.

Wybór kierunków działalności w ramach programu SAPARD, opierać się winien na planach rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich poszczególnych województw. MRiGŻ

po konsultacjach we wszystkich nowych województwach dokonało wyboru priorytetów objętych programem SAPARD, które w przedstawionych samorządom „Proponowanych obszarach finansowania” zawierają się w punktach 1, 2, 3, 4, 5, 12 i 14. Obejmują one zatem obszary zapewniające zrównoważony rozwój rolnictwa i terenów wiejskich o charakterze indywidualnym i ogólnokrajowym, w tym dwa (4 i 14) przewidywane do wdrażania pilotażowego.

Prace MRiGŻ tworzą się jeszcze w sferze zarządzania instrumentami Wspólnej Polityki Rolnej, w tym akredytowanie Agencji Płatniczej, na którą proponowana jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Sprawność i skuteczność działania programu SAPARD poddawana jest obowiązkowej i sformalizowanej ocenie. Ocena programów obejmuje trzy formy:

- ocenę wstępną (ex ante), prowadzoną przed rozpoczęciem programu w zakresie diagnozy sytuacji i strategii określa cele ilościowe i jakościowe,
- ocenę w trakcie realizacji programu, obejmująca stan zaangażowania (zwłaszcza finansowego), konkretne osiągnięcia i oczekiwane rezultaty oraz ewentualne zmiany.
- ocenę końcową (ex post), stanowiącą pogłębiony bilans działań, analizę zmian w **realizacji programu oraz porównanie założonych i osiągniętych celów.**

Do oceny wymagane jest powołanie Komitetu Monitorującego, którego zadaniem będzie prowadzenie monitoringu, oraz sprawowanie nadzoru wykonawczego, w tym koordynowanie promocji i informacji o programie oraz sprawdzanie i zapobieganie nieprawidłowościom w realizacji programów

Realizacja programu SAPARD ze względu na kryteria i możliwości korzystania ze środków przedakcesyjnych niewątpliwie nie rozwiąże wszystkich problemów wsi i rolnictwa.

Ważne jest jednak, że korzystanie z programu SAPARD przygotowuje nas do korzystania w przyszłości ze znacznie większej pomocy strukturalnej po przystąpieniu do Unii Europejskiej.